

DVADESET I ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU A

Uvod

U 24. smo nedjelji kroz godinu A. Isus, u Matejevu evanđelju, poučava svoje učenike, a uvijek uči i nas kako treba znati i moći OPROSRITI. Oprostiti uvredu, SVAKOME čovjeku i to BEZBROJ puta. Današnja nas čitanja upućuju na tu temeljnu vrlinu u međuljudskim odnosima: znati oprostiti, po evanđelju – znati oprostiti od srca i to uvijek. To se načelo protivi ljudskoj razboritosti. Prirodno je reagirati na uvrede, klevete i nasilje. Postavlja se pitanje: Kako biti pasivan, ne mrziti i ne praviti nasilje? Tako što je za kršćanina zakon praštanje. Zašto? Zato, što nama Bog svima oprašta pa bi bilo nedostojno da mi budemo sitničavi (sebični), prema svojoj braći ljudima. I u današnjem 1. čitanju, iz Staroga zavjeta, pisac Sirah poučava svoj narod da se ne *osvećuju* i da *opraščaju* nepravde svojim bližnjima, jer samo tako „*grijesi će se tvoji (njihovi), oprostiti.*“ Apostol sv. Pavao, u 2. čitanju, opravdava takvo shvaćanje riječima: „*Ako živimo, Gospodinu živimo i ako umiremo, Gospodinu umiremo.*“ Drugim riječima: kao vjernici koji slijedimo zapovijed Kristovu, „*ljubi svoga bližnjega,*“ mi ne smijemo dopustiti da nam dušu obuzme mržnja koja nije sposobna oprostiti, jer mi smo, bilo da živimo ili umremo, uvijek prvo učenici Isusa Krista: za njega živimo i umiremo. Bog je milosrdan! Božji oprost uvijek je *smilovanje* nad nama. A kakav je čovjek? Čovjek je često okrutan, nemilosrdan, ne oprašta i osvećuje se. Tako čini očajan Čovjek. No, Bog ne želi čovjekov očaj, Bog želi sretnoga i zadovoljnog čovjeka. On Prašta! Oprost nam se predstavlja u prisposobi, u evanđelju, pod trostrukim vidom – kao *smilovanje*, *otpust* i *oproštenje* duga: „*Gospodar se smilovao tome sluzi, otpusti ga i dug mu oprosti.*“

Najava

Evandelist sv. Matej dodaje Isusovu zapovijed apostolu Petru: „*Opraštaj, kažem ti, ne do sedam puta...nego do sedamdeset puta sedam.*“ To je misao, koja glasi: Kršćanski vjernik ne smije nikada nositi u srcu ni mržnju ni srdžbu, nego – kao temeljno nadahnuće svog mišljenja i svoje životne prakse – on treba u srcu stalno nositi ljubav i smirenu ravnotežu duha. Ljubav, prisutna u srcu čovjeka, nadahnjuje sve ostale misli, riječi i djela toga čovjeka. Da! Oprosti!

Tumačenje čitanja

Prvo čitanje (Sir 27, 30. 28, 1-7)

Knjiga Sirahova nalazi se u zbirci od 7 mudrosnih knjiga Staroga zavjeta: „Pjesništvo i mudrosna književnost.“ Knjiga Sirahova nastala je oko 190. godine pr. Kr. Mudrosna je književnost cvjetala na cijelom Starom Istoku. Posebno se spominju mudrosni spisi Egipta, pa Mezopotamije i drugih. Tu mudrost poznavali su i Izraelci. Najveća pohvala što je Biblija upućuje mudrosti Salomonovoj upravo je u tome što nadilazi mudrost svih Istočnjaka i Egipćana (1Kr 5,10). Na glasu su bili i arapski i edomski mudraci. I Job i njegova tri mudraca žive u Edomu. U Sir 24, Mudrost o sebi kaže da je proizašla iz usta Svevišnjega te prebiva u nebesima, a Bog je otposlao Izraelu. Tako je Mudrost izvor slave Svevišnjega, slika njegove izvrsnosti. Ta se Mudrost, kao pridjevnik Božji, od njega samoga odvaja i *poosobljuje*. Sirah 44-49 i Mudrost 10-19, nadugo i široko razmišljaju o povijesti *spasenja*. Sirah poštuje svećeništvo, zagovara bogoštovlje i napokon poistovjećuje Mudrost i Zakon. U Mudrosnu književnost stavlja se Propovjednik, Knjiga Mudrosti i Pjesma nad pjesmama. Sav taj nauk što se postupno pružao izabranom narodu pripravlja je: *objavu utjelovljene Mudrosti* – Isusa Krista. Za današnje 1. čitanje (24. nedjelje), odabran je tekst iz Knjige Sirahove, iz poglavlja **27., i 28.,** „Osvećivanje.“ Autor se odlikuje širinom i dubinom razmišljanja o Bogu i ljudima koji se puno razlikuju od izraelskog razmišljanja koje od Boga očekuje *osvetu*, nad njihovim

neprijateljima – posebno od onoga duha „oko za oko, zub za zub.“ Pisac, Sirah želi mlađem naraštaju dati savjet i vjeru u Boga. On poručuje narodu: „*Mržnja i srdžba jednako su gnusne i grešan ih čovjek obje u sebi nosi. Tko se osvećuje njemu se Gospodin osvećuje i dobro pazi na grijeh njegove.*“ Duhom Božjim nadahnuti pisac odvrća od besmislene osvete, jer jedna osveta izaziva drugu. Zato pisac savjetuje: „*Oprosti nepravdu svojemu bližnjemu, pa kad budeš molio, grijesi će se tvoji oprostiti.*“ Mrzitelj izjeda samoga sebe, jer je stalno zaokupljen nepravdom koja mu je učinjena. Tek kad čovjek oprosti postaje slobodan i zdrav. Pisac Sirah liječi svojim mudrim izrekama: „*Ako čovjek goji mržnju na drugoga, kako može od Gospodina tražiti ozdravljenje?*“ Glavni razlog da oprostimo jedni drugima je; što smo i sami potrebni Božjega oprostjenja i milosrđa. Onaj tko prašta Božji je nasljedovatelj. Dakle, kad praštamo jedni drugima, bavimo se „Božjim poslom.“ Pisac završava tekst ovim riječima: „*Misli na konac svoj i prestani s mržnjom... Misli na zapovijedi i ne mrzi na bližnjega...*“ Čovječanstvo bi trebalo biti kao jedna velika obitelj koja ne može opstati bez međusobnog opraštanja. Sirah upozorava na zajedničku smrt i na dolazak pred Svevišnjega i njegov Sud.

Psalam (Ps 103, 1-4. 8. 10-12)

Psalam 103 je Davidova zahvalna pjesma Bogu za ljubav. Naslov Psalma je: „Bog je Ljubav.“ Pjesma je prava himna Bogu-Ljubavi. Bog, Ljubav, očekuje naše neumorno praštanje. Pjesnik pjeva: „*Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina...i ne zaboravi dobročinstva njegovih!*“ Nema grijeha što ga Bog ne bi oprostio čovjeku pokajniku: „*On ti otpušta sve grijehes tvoje, on iscjeljuje sve slabosti tvoje; on ti od propasti izbavlja život...*“ Bog koji je stvorio čovjeka, stvorio je i nadljudsku vrijednost – BRATSTVO – među ljudima. Zato su čovjek i bratska ljubav bez Boga nezamislivi. Prema ljudima je Bog: „*Milosrdan i milostiv, spor na srdžbu i vrlo dobrostiv.*“ Takvi bi i ljudi trebali biti jedni prema drugima. Netko je zapisao ovu istinu: „Božja ljubav prema tebi i Božje milosrđe i praštanje prema tebi ne završava kod tebe. To je rijeka, koja teče dalje. Mora se prelići na ostali svijet.“ Bog nam sve prašta: „*Jer kako je nebo visoko nad zemljom, dobrota je njegova s onima koji ga se boje... udaljuje od nas bezakonja naša.*“ Tako nas Bog uči bratstvo i sestrinstvo među nama. Opraštajmo bratski!

Drugo čitanje (Rim 14, 7-9)

Rimska crkvena zajednica bila je mješavina pogana i Židova, u kojoj su vjerojatno kršćani poganskog podrijetla bili većina. Sukob između te dvije grupe bio je očit. Kršćani-Židovi, (judeo-kršćani), kršćanstvo su smatrali dijelom židovstva, zato su mislili da i pogano-kršćani, trebaju opsluživati Mojsijev zakon. No, pogano-kršćani to nisu prihvaćali. Taj „sukob,“ ta različita stajališta vidljiv su znak najvećeg dijela Poslanice Rimljanima. Pavao pokušava riješiti taj problem između dvije grupe, a da se ne „zamjeri“ ni *miru* ni *istini*. Pavao ističe dvije važne teme, a to je *opravdanje* i tema *Božjeg naroda*. Pavao ističe da se čovjek opravdava MILOŠĆU Božjom – u Kristu – i to vjerom. A druga tema kojom se bavi je *narod Božji* u kojeg ulaze i Židovi i pogani. Za ovo-nedjeljno 2. čitanje, izabran je tekst iz Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima, iz poglavlja **14.**, „Ljubav prema slabima.“ Ovaj je Pavlov odlomak izvađen iz šireg dijela Poslanice Rimljanima (14,1-15,13) koji posebno govori o *međuljudskim odnosima* u kršćanskoj zajednici. Pojedinač se u zajednici može posebno opredijeliti. Nitko nikoga neka ne podređuje svojem ukusu, ali svi su dužni na uzajamnu ljubav, poštovanje i pomaganje. Pavao u odabranom tekstu potiče na ljubav prema „slabima.“ On piše: „*Braćo! Nitko od nas sebi ne živi, nitko sebi ne umire. Doista, ako živimo, Gospodinu živimo i ako umiremo, Gospodinu umiremo – Gospodinovi smo.*“ Kršćani različitog podrijetla razlikovali su se u opsluživanju posebnih dana i ishrane. Pavao se u Duhu Božjem nastojao izdignuti, kako ne bi nikoga povrijedio, te im je svratio pozornost na ono bitno što bi ih trebalo ujedinjavati u vjeri. Apostol naglašava kako je najbitnija vjera u zajedničkog uskrslog Isusa Krista. Oni koji vjeruju, Gospodinovi su, bilo da žive ili umiru.

Pavao veli: „*Ta Krist zato umrije i oživje da gospodar bude i mrtvima i živima.*“ Najvažnije je, dakle, da kod svih bude živa vjera da su Kristovi. On je jedini Gospodin sviju nas, kojemu smo svi odgovorni. Pavao želi reći, da je svatko od nas Božja svojina. To nas treba poticati da se uzajamno uvažavamo i poštujemo i da međusobno živimo s ljubavlju i pažnjom. I u smrti bit ćemo zajedno. Smrt je skupljanje i okupljanje rasute Božje djece po svijetu u očinskom domu, oko Oca nebeskog. Zato se zahvalno i za smrt spremamo: jer nas čeka njegovo naručje.

Evangelje (Mt 18, 21-35)

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Petar pristupi Isusu i reče: „Gospodine, koliko puta da oprostim bratu svomu ako se ogriješi o mene? Do sedam puta?“ Kaže mu Isus: „*Ne kažem ti do sedam puta, nego do sedamdeset puta sedam.*“ Stoga je kraljevstvo nebesko kao kad kralj odluči urediti račune sa slugama. Kad započne obračunavati, dovedoše mu jednoga koji mu dugovaše deset tisuća talenata. Kako nije imao odakle vratiti, zapovijedi gospodar, da se proda on, žena mu i djeca i sve što ima te se podmiri dug. Nato sluga padne ničice preda nj govoreći: 'strpljenja imaj sa mnom i sve ću ti vratiti.' *Gospodar se smilova tomu sluzi, otpusti ga i dug mu oprosti.* A kad taj isti sluga izađe, naiđe na jednoga svoga druga koji mu dugovaše sto denara. Uhvati ga i stane ga daviti govoreći: 'Vrati što si dužan!' Drug padne preda nj i stane ga zaklinjati: 'Strpljenja imaj sa mnom i vratit ću ti.' Ali on ne htjede, nego ode i baci ga u tamnicu dok mu ne vrati duga. Kad njegovi drugovi vidješe što se dogodilo, silno ražalošćeni odoše i sve to dojavili gospodar. Tada ga gospodar dozva i reče mu: 'Slugo opaki, sav sam ti onaj dug oprostio, jer si me zamolio. Nije li trebalo da se i ti smiluješ svome drugu, kao što sam se i ja tebi smilovao?' I gospodar ga, rasrđen, preda mučiteljima dok ne vrati svega duga. Tako će i Otac moj nebeski učiniti s vama ako svatko ne oprostí svomu bratu.“ Riječ Gospodnja.

Ova nedjelja predstavlja 24. nedjelju kroz godinu A. Današnjim Matejevim evanđeljem završava tzv. Isusov, „Govor o Crkvi.“ U 18., poglavlju svojega Evanđelja Matej iznosi velike teme o međuljudskim odnosima u Crkvi. To su odnosi koji trebaju vladati među Isusovim učenicima, ali i među svom BRAĆOM i SESTRAMA. Veći dio toga poglavlja posvećen je temi PRAŠTANJA. Glavna tema današnjih liturgijskih čitanja je: OPROSTITI NEPRAVDU – oprostiti bratu za učinjenu UVREDU. *Oproštenje* je tema koja nikada ne bi trebala izgubiti na aktualnosti i koja zaslužuje poseban naglasak u Crkvi. Važnost međusobnog opraštanja naglašena je posebno završnom rečenicom evanđelja: „*Tako će i Otac moj nebeski učiniti s vama (kazniti vas) ako svatko od srca ne oprostí svomu bratu.*“ Poruka je jasna prijatna: alternativa ne opraštanju je život u mukama. Dakle, ne oprostiti, znači od Gospodina dobiti zasluženu KAZNU. Od kršćana se traži da znaju neprekidno opraštati drugima. Za kršćanina je ZAKON praštanje. To se načelo protivi ljudskom razumu. Prirodno je reagirati na uvrede, klevete i nasilje. Lako je davati savjete: Ne mrzi! Ne pravi nasilje! Treba opraštati! Postavlja se pitanje: Kako ispunjavati taj zakon? Biti pasivan značilo bi učvršćivati zlo. Za oproštenje, potrebna je čovječna obrambena nenasilna ljudska djelatnost kroz *istinu, pravdu, ljubav i vjeru*. Drugim riječima: kao vjernici koji slijedimo zapovijed Kristovu „*ljubi svoga bližnjega,*“ mi ne smijemo dopustiti da nam dušu obuzme mržnja koja nije sposobna oprostiti. Da bi to mogao; kršćanin treba stalno u svome srcu nositi LJUBAV i smirenu ravnotežu duha. Ako je „ljubav“ zaista prisutna u srcu čovjeka, ona nadahnjuje sve ostale misli, riječi i djela toga čovjeka. Ljubav nije samo stanoviti oblik poštovanja, samo neko čuvstvo ili dobrota; ona sa sobom nosi uključivanje volje kao djelotvorne energije. U ljubavi nije dovoljno da ona osoba koju se voli samo bude „sretna,“ da joj ja „hoću dobro,“ nego je puno važnije da ja osobno ljubljenoj osobi „želim činiti dobro.“ Ljubav-osjećaj, pretvara se u aktivnu ljubav-djelo. Mržnja Kaina prema bratu Abelu, (Kain ubija brata Abela iz zavisti), potpuna je suprotnost ljubavi koja se zahtijeva od kršćanina. Istinski kršćanin, upravo, čini tu promjenu,

ljubavi-osjećaja, u ljubav-djelo. Istinski kršćanin se u *savjesti* osjeća „odgovoran za svoga brata“ – za probleme svoga „bližnjega.“ Kršćanin nikada, ako radi po *savjesti*, ne smije ostati ravnodušan niti prema patnjama svog neprijatelja. Zapovijed Kristova u tome glasi: „*Ljubite svoje neprijatelje...*“ Imajte sućuti i za svoje neprijatelje. Taj Isusov zahtjev je nužan ili barem koristan za obraćenje našeg neprijatelja. Postavlja se pitanje: Ne bi li onda zlikovci bili ohrabreni i u zlu još više utvrđeni, kad bi im se uvijek davala prilika za oprostjenje? Barem između braće kršćana ne bi trebao postojati zakon interesa, nego zakon ljubavi koji se očituje također u praštanju. Ali i braća znaju povrijediti jedan drugoga, međusobno se posvađati i nanijeti nepravdu jedan drugome. Uz nanesenu nepravdu postoji i pravo na obranu ili naknadu. Odgovori na sva navedena pitanja nisu nimalo laki. Isus u današnjem Matejevu evanđelju navodi prisposobu o kralju koji je odlučio urediti račune sa svojim slugama. Petar pristupi Isusu i reče: „*Gospodine, koliko puta da oprostim bratu svomu ako se ogriješi o mene? Do sedam puta?*“ Isus mu odgovori: „*Ne kažem ti do sedam puta, nego do sedamdeset puta sedam.*“ Petrovo pitanje nije samo njegovo, nego je općenito ljudsko. Svi mi mislimo da opraštanje ima svoje granice, da čovjek ponekad ima pravo i ne oprostiti. Rabini su učili da je određenu krivicu moguće oprostiti tri puta, ali četvrti puta ne. Oni su iz knjiga Staroga zavjeta zaključili da i Bog oprašta do tri puta, a da četvrti put svakako kažnjava. Budući da čovjek ne može biti velikodušniji od Gospodina Boga, onda se i oprostjenje ograničavalo na tri puta. Petrov prijedlog se čini velikodušnim, jer rabinsku mjeru udvostručuje. Petar očekuje pohvalu, ali ju ne dobiva. No, Isus takvom stavu kaže odlučno NE! On navodi cifru: 70 X 7, što zapravo znači – bezbroj puta. Zapravo, odgovarajući na Petrovo pitanje, Isus izražava Božji stav o potrebi trajnog opraštanja. Svoj stav Isus pojašnjava prisposobom o milosrdnom kralju i okrutnom dužniku. Kralj je odlučio urediti račune i dugovanja svojih slugu. Dovedoše mu jadnoga koji je dugovao najviše od svih: *deset tisuća talenata*. Taj sluga nije imao odakle vratiti tako veliki dug i slijedila ga je kazna. Gospodar zapovijedi: „*da se proda on, žena mu i djeca i sve što ima te da se podmiri dug. Nato sluga padne ničice preda nj govoreći: 'Strpljenja imaj sa mnom i sve ću ti vratiti.'* Gospodar se smilova tomu sluzi, otpusti ga i dug mu oprost.“ Milosrdni upravitelj predstavlja Boga koji prašta, a dužnik je čovjek koji je grešan, veliki grešnik koji treba oprost. Čovjekov dug pred Bogom su njegovi grijesi. Ovdje su grijesi veliki – deset tisuća talenata. Taj je dug nemoguće vratiti. Čovjek moli: moli pomirenje s Bogom. Bog ne želi čovjeka uništiti, ne želi njegov očaj. Bog mu oprašta, sav dug! Božji oprost uvijek je *smilovanje* nad grešnikom. Bog ne gleda naše grijeha, nego gleda nas, baca naše grijeha, a nama želi novi početak, novi život. A što čini taj isti sluga komu je sve oprošteno? „*Naiđe na jednoga svoga druga koji mu dugovaše sto denara (nešto malo). Uhvati ga i stane ga daviti govoreći: 'Vrati što si dužan!'* Drug ga stane zaklinjati: *'Strpljenja imaj sa mnom i vratit ću ti.'* Ali on ne htjede, nego ode i baci ga u tamnicu dok mu ne vrati duga.“ O činu toga sluga gospodar je bio obaviješten. Tada ga gospodar dozva i reče mu: „*Slugo opaki, sav sam ti onaj dug oprostio, jer si me zamolio. Nije li trebalo da se i ti smiluješ svome drugu...I gospodar ga, rasrđen, preda mučiteljima...*“ Bog oprašta čovjeku ogroman dug, oprašta mu sve, daje mu šansu za novi život. A što čini čovjek, što mi činimo? Ne praštamo svojem bližnjemu, ponašamo se kao onaj okrutni dužnik kojemu je Bog oprostio, a on sam ne želi praštati, on uništava svoga bližnjega. Onaj koji ne prašta, ne priznaje svoje grijeha. A postoji li čovjek bez grijeha? Ne! Zapamtimo što nam Isus kaže: „*Tako će i Otac moj nebeski učiniti s vama (predati mučiteljima), ako svatko od srca ne oprost svomu bratu.*“

Pitanja za razgovor

- Što Sirah govori o čovjeku grešniku i zašto traži da se ne osvećuje, nego da oprost bratu koji ga je uvrijedio? 1. čitanje.
- Sirah veli: „Misli na konac svoj i prestani s mržnjom...Misli na zapovijedi...i na savez Svevišnjega pa oprost krivicu.“ Zašto tako veli?

- Objasnite rečenicu iz Ps. 103: „Milosrdan je i milostiv Gospodin, spor na srdžbu...“
- Zašto apostol Pavao kaže: „Nitko od nas sebi ne živi, nitko sebi ne umire.“ 2. čitanje.
- Zašto Petar u evanđelju misli i pita Isusa da li je dosta bratu oprostiti 7X?
- Koliko po Isusovoj zapovijedi treba oprostiti „puta bratu,“ svakom bližnjemu?
- Zašto Isus, učenicima, priča prisposobu o gospodararu koji oprašta sav veliki dug svom sluzi, a taj isti sluga svom drugu ne oprašta, nego ga baci u tamnicu?
- Tko je gospodar? Što on ponovo čini zlom sluzi i zašto?
- Zašto svaki kršćanin treba opraštati svaku uvredu počinitelju, bezbroj puta?
- Što znači posljednja rečenica u današnjem Matejevu evanđelju?

Molitva vjernika

- Gospodine, Crkvu svoju, kojoj si povjerio službu praštanja grijeha, očisti od svakoga zla da bude vjerna nositeljica tvoje ljubavi i tvoga spasenja svim ljudima, molimo te!
- Gospodine, papu Benedikta i sve pastire Crkve uvijek vodi u mudrosti ljubavi kako bi svi vjernici stalno mogli rast u spoznanju tebe gradeći tvoje kraljevstvo, molimo te!
- Gospodine, nadahni državne poglavare na istinsku pravednost i zajedništvo dobara, na pravednu podjelu dobara, među svim narodima, molimo te!
- Gospodine, sve nas ovdje okupljene obdari snagom ljubavi koja prašta, molimo te!
- Gospodine, učvrsti nas u vjeri i ljubavi da možemo oprostiti, svom bližnjemu, kako ti zapovijedaš: 70 X 7 – što znači beskonačno, stalno, molimo te!

Svemogućí Bože, ti si u svome Sinu pomirio sa sobom sav svijet. Obdari nas snagom ljubavi i praštanja da živimo kao zajednica otkupljenih. Po Kristu Gospodinu našem. AMEN!

Zaključak

Za kršćanina je zakon praštanje. Isus od nas zahtijeva da moramo neprekidno opraštati drugima – svojim bližnjima – SVIMA. Po ljudskom razboru, to nije ni jednostavno ni lako ni pravedno. Zašto je OPROST za kršćanina Zakon? Iz evanđeoske prisposobe slijedi zaključak: Bog nama svima oprašta pa bi bilo nezahvalno da mi budemo sebični prema svojoj braći ljudima. Jer, Bog naš oprost drugima uzima kao naše dobro, a ne-oprost, ostaje naš grijeh. Gospodar iz Evanđelja oprašta svome sluzi „sav dug,“ ne gleda na visinu duga. Otpušta dužnika i čini ga slobodnim. Milosrdni upravitelj predstavlja Boga koji prašta, a dužnik je čovjek koji je grešan i treba Božji oprost. Kad čovjek sagriješi, tada postaje dužnik Bogu. Čovjek puno griješi, svojim mislima, riječima i djelima, da je teško ili čak nemoguće Bogu vratiti sav dug. Grešan čovjek je nesretan i očajan čovjek. No, Bog želi sretnoga čovjeka, zato ON oprašta SVE! „*Gospodar se smilovao tome sluzi, otpusti ga i dug mu oprost.*“ Bog, dakle, čini oprost pod trostrukim vidom: kao smilovanje, otpust i oproštenje duga. A što čini čovjek, što činimo mi? Često, ne praštamo svojem bližnjemu, ponašamo se poput onoga okrutnog dužnika kojemu je Bog oprostio, a on sam na želi praštati. Za mali dug baca svoga bližnjega u tamnicu. Bog nas oslobađa, a mi svoga bližnjega bacam u očaj. Zašto? Prvo, onaj koji ne želi praštati, ne priznaje svoje grijeh. Glumi pravednika. A Takav ne postoji: „*Tko kaže da je bez grijeha, lažac je*“ (1Iv 1,8). Opaki sluga zaboravlja da živi od Božjega smilovanja. Nakon obnovljenog njegovoga grijeha, Bog koristi svoje pravo i baca ga tamnicu dok ne vrati sav dug. On ostaje u srcu, nepomilovan, neotpušten, neoslobođen. Takav živi u tami svojih grijeha i ne želi primiti Božji oprost, ali ne može ni oprostiti onomu koji ga je uvrijedio. Treba i reći; oprost još nije *pomirenje*. Oprost je stanje srca: „...*Ako svatko od srca ne oprost...*“ Možda do pomirenja neće nikada ni doći, jer drugi ne želi prihvatiti oprost. Bog oprašta samo onome koji „od srca oprostí svome bratu.“ Isto tako, oprost ne isključuje i traženje *pravde*, pa i *kaznjavanje*. A onaj koji traži pravdu i kaznu treba to činiti iz milosti srca. Praštaj čitatelju!